

Macro Economisch Overzicht

kwartaal verslag

8 mei 2020

Introductie

Het macro economisch overzicht wordt geproduceerd door het Bureau van de VSB. Onze beleidsmedewerker drs. Malty Dwarkasing is belast met de samenstelling hiervan. Mocht u na het lezen van het overzicht vragen hebben, dan kunt u haar contacten en wel als volgt: email adres: malty.dwarkasing@vsbstia.org en telefoon: +597474090 of +597 475286/475287 toestel 106.

Samenvatting

Aan de hand van de meest recente-, bijgewerkte-, gecorrigeerde- en beschikbare statistieken en informatie, evenals de vooruitzichten tot begin mei 2020, is deze analyse gemaakt die als volgt samen te vatten is:

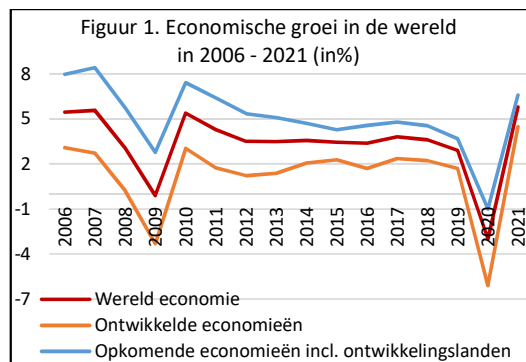
- Door de uitbraak van de Covid-19 pandemie in de wereld, verwacht het IMF dat de mondiale economie in 2020 in recessie zal geraken en zal inkrimpen met 3,0 procent. Het effect van de pandemie op de wereldeconomie zal veel groter zijn dan tijdens de financiële crisis in 2008-2009¹. De wereldmarktprijzen van commodities in het bijzonder olieprijs, zullen dit jaar sterk afnemen. Zo wordt de prijs van olie op gemiddeld USD 35 per vat geprojecteerd, een daling van ca. 43 procent ten opzichte van 2019, terwijl de goudprijs naar verwachting juist zal toenemen met ca. 15 procent tot USD 1.600 per toz.
- Het effect van de valutacrisis, de mondiale recessie en de covid-19 pandemie op de Surinaamse economie in 2020, is een inkrimping van de economie met ca. 4,9 procent verwachtbaar, naast een binnenlandse inflatie van gemiddeld 27,9 procent en een toename van het werkloosheidspercentage met 1 procent tot 9,5 procent.
- Vanwege het onrechtmatig gebruik van de kasreserve en het geschaad vertrouwen in het overheidsbeleid, is er in de eerste twee maanden van 2020 een indicatie van vreemde valuta kapitaalvlucht, in de vorm van een afname van ca. USD 125 mln. vreemde valuta deposito's bij de banken. Door het sluiten van grenzen en het luchtruim voor bijkans 1,5 maand, is de aanvoer van deviezen vanwege toeristische activiteiten nog schaarser geworden met als gevolg stijgende wisselkoersen. De aanneming van de Wet Controle Valutaverkeer en Transactiekantoren heeft veel stof doen opwaaien in de samenleving en heeft ook bijgedragen aan het wederom ontstaan van een zwarte markt voor valuta. De verkoopkoers voor de USD en de Euro op de zwarte markt ligt rond de SRD 15. Inmiddels is de werking van deze wet door de rechter opgeschort en is de wetgever verwezen naar het Constitutioneel Hof.
- Naast Fitch Ratings, hebben ook Moody's Ratingbureau en Standard & Poor's in de afgelopen maand de beoordeling van de kredietwaardigheid van het land aangepast tot een status van "non-investment grade, high/substantial credit risk junk". De verslechterde kredietwaardigheid heeft niet alleen effect op de toegang van de overheid tot buitenlandse financiering, maar zorgt ook voor verhoogde kosten voor de private sector bij het aangaan van buitenlandse leverancierskredieten.

¹ Gepresenteerde grafieken in dit verslag zullen zo veel als mogelijk tijdreeksen van data vanaf 2006 weergeven, om het effect van de wereldrecessie van de financiële crisis van 2008-2009 te vergelijken met de verwachte gevolgen van de covid-19 pandemie in 2020.

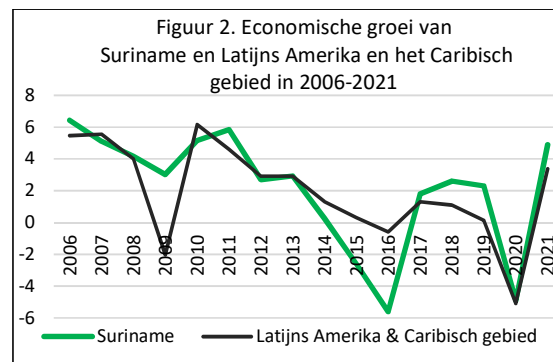
Economische groei en investeringen

De wereldeconomie is de eerste vier maanden van 2020 in de greep van de Covid-19 pandemie. In de laatste World Economic Outlook (WEO) van april 2020, geeft het IMF aan dat er in 2020 naar alle waarschijnlijkheid sprake zal zijn van een mondiale financiële crisis en recessie als gevolg van deze pandemie. Vanwege de grote onzekerheid die er heerst over de duur van deze ongewone situatie met de inachtneming van de “social distancing” protocollen, kan men niet snel overgaan tot het stimuleren van de productie, om de recessie te verlichten. Als de situatie langer voortduurt, kan dit op gegeven moment leiden tot een afname van het internationaal aanbod van goederen als de “global value chains” van industrieën in de diverse landen, niet optimaal kunnen draaien. Het accent gedurende deze crisis is vooral gericht op het redden van zoveel mogelijk levens.

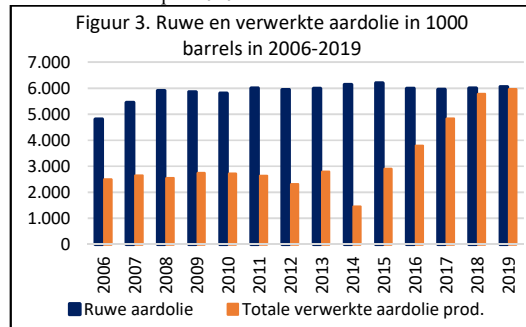
Het IMF vermoedt dat de recessie in 2020 de ergste zal zijn sinds de ‘great depression’ van 1929 en dus erger zal zijn dan de financiële crisis van 2008-2009 toen de wereldeconomie in 2009 met 0,1 procent inkromp. Naar verwachting zal de wereldeconomie in 2020 met 3,0 procent inkrimpen als het proces van normalisatie in het tweede halfjaar wordt ingezet en zal de groei in 2021 herstellen tot ca. 5,8 procent (figuur 1).² Echter zal het niveau van het BBP van de wereldeconomie in 2021 beneden het niveau zijn van vóór de pandemie.

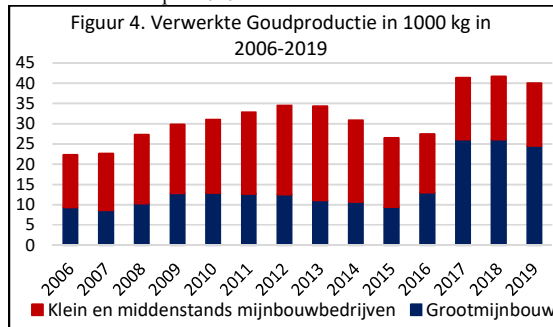
Bron: IMF WEO april 2020

Bron: IMF WEO april 2020

Bron: Staatsoilie

Bron: CBvS

Om uit de crisis te komen, zullen landen in de eerste fase moeten werken aan het stabiliseren van de situatie van besmettingen en daarna werken aan herstel van de gezondheidszorg en de totale economie. Om de economie draaiende te houden, zullen overheden naast bestedingen in de gezondheidszorg ook een stimulus programma met transfers naar zowel gezinnen als naar bedrijven moeten uitvoeren. Dit is noodzakelijk om nog grotere disrupties in de economie met lage investeringen en oplopende werkloosheid te kunnen indammen.

Monetaire maatregelen in de vorm lagere rentevoeten, maar ook maatregelen van het bankwezen om leenovereenkomsten aan bedrijven en huishoudens te herzien, zullen bijdragen aan een sneller herstel

² De ontwikkelde landen die zwaarder getroffen zijn door het Covid-19 pandemie en reeds een veel trager groeide, wordt de groei voor 2020 geschat op -6,1 procent en voor 2021 geprojecteerd op 4,5 procent. Voor de opkomende economieën en ontwikkelingslanden is de groei voor 2020 geschat op -1 procent en geprojecteerd op 6,6 procent voor 2021.

van de economie. Echter zullen fiscale stimulus pakketten nog meer druk uitoefenen op overheidsfinanciën en schuldenpositie van landen. Dit maakt samenwerking op zowel bilateraal als multilateraal niveau in de vorm van medische-, technische- en financiële ondersteuning noodzakelijk om uit de crisis te komen. De noodzaak tot het gebruik van digitale dienstverleningen wordt door de crisis steeds evidentier. Hierdoor moet het ethische vraagstuk hoe om te gaan met “personal data privacy” en de veiligheid van digitale databanken ook goed bekeken en beantwoord worden op zowel lokaal als internationaal niveau.

Voor wat betreft de opkomende economieën en ontwikkelingslanden, zullen de regio's Latijns Amerika en het Caribisch gebied en de opkomende economieën in Europa, het zwaarst getroffen worden in 2020. Hun economische groei ligt beneden het gemiddeld niveau van de wereldeconomie en wordt voor beide gebieden voor 2020 geschat op -5,2 procent³. Naar verwachting zal de groei van Latijns Amerika en het Caribisch gebied in 2021 herstellen en ca. 3,4 procent bedragen. Mogelijk zal dit niet of in mindere mate gelden voor de kleinere “eiland-economieën, die volledig van toerisme afhankelijk zijn.

De Surinaamse economie groeide in 2019 naar schatting met ca. 2 procent. Deze groei is voornamelijk toe te schrijven aan de groei van de lokale (niet-mineralen) economie en een marginale groei van de olie industrie. Zo nam de productie van ruwe aardolie en raffinaderij productie in 2019 met respectievelijk 0,9 procent en 3,1 procent toe ten opzichte van 2018 (figuur 3). De groei van de lokale economie is het gevolg van een toename van de binnenlandse effectieve vraag hetgeen tot uiting komt in de toename van de USD importen van consumptiegoederen in het afgelopen jaar van ca. 28,4 procent en van investeringsgoederen van ca. 4,4 procent.

In 2019 nam de totale goudproductie marginaal af met ca. 2,7 procent (figuur 4). Deze afname is vooral toe te schrijven aan een lagere productie van de multinationals in de sector. Zo nam de productie van Rosebel Gold Mines N.V. in 2019 met ca. 12,5 procent af vanwege de gedwongen stopzetting van de bedrijfsactiviteiten voor ca. 1,5 maanden medio van het jaar. Dit was noodzakelijk door illegale activiteiten van porknokkers in het concessie gebied van het bedrijf. Ook een lager goudgehalte in het ontgonnen gouderts heeft bijgedragen aan een lagere productie in het afgelopen jaar.

Het IMF heeft de economische groei voor Suriname in 2020 als gevolg van de Covid-19 pandemie geprojecteerd op een inkrimping van liefst 4,9 procent en een herstel van de groei met 4,9 procent in 2021. Het effect van de pandemie lokaal en de wereldwijde economische recessie in 2020 zal ook op Suriname zwaar zijn stempel drukken. Dit was niet het geval tijdens de financiële crisis van 2008-2009 (figuur 2).⁴ Vanwege de pandemie is de productie en dienstverlening in bepaalde sectoren vooral de toerisme sector, transport (lucht- en landtransport) en toeleveringsbedrijven voor toerisme en de luchtvaartsector vrijwel volledig stil komen te liggen. De meeste andere sectoren opereren niet optimaal; winkels en bedrijven zijn beperkt open. Ook de beperkte beschikbaarheid van vreemde valuta, met als gevolg instabiele, stijgende wisselkoersen in 2020, zullen leiden tot een hoge inflatie, wat weer de effectieve vraag en de economische groei negatief zal beïnvloeden. Volgens het IMF zal de verwachte inkrimping van de economie in 2020, leiden tot een vermindering van arbeidsplaatsen en een toename van het werkloosheidspercentage met ca. 1 procent tot 9,5 procent. Wanneer de economie in 2021 zal aantrekken, zullen er mogelijk wederom arbeidsplaatsen gecreëerd worden en zal het werkloosheidspercentage teruggebracht worden naar ca. 8,6 procent.

Om het bedrijfsleven en de samenleving in het kader van de Covid-19 pandemie bij te staan en de negatieve gevolgen hiervan enigszins op te vangen, heeft de regering het opzetten van een noodfonds ter waarde van SRD 400 mln. goedgekeurd. De situatie heeft reeds ertoe geleid dat werknemers en vooral kleine zelfstandigen momenteel thuis zitten en volledig verstoken zijn van enige vorm van

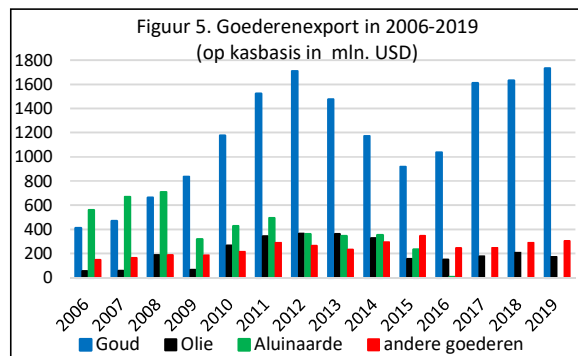
³De grote economieën in Latijns Amerika m.n. Brazilië en Mexico zullen in 2020 naar verwachting met respectievelijk 5,3 en 6,6 inkrimpen, terwijl Rusland die in de regio van opkomende economieën en ontwikkelingslanden in Euro ligt, met ca. 5,5 procent in 2020 zal inkrimpen.

⁴Toen de internationale financiële crisis in 2008-2009 uitbrak, had dit weinig effect op de Surinaamse economie, vanwege de zeer beperkte integratie van de lokale financiële sector en de economie met de internationale geld- en kapitaalmarkten. Het effect van sterk dalende commodity prijzen kwam enige jaren na de crisis tot uiting, waarvan ook de Surinaamse economie schade heeft ondervonden.

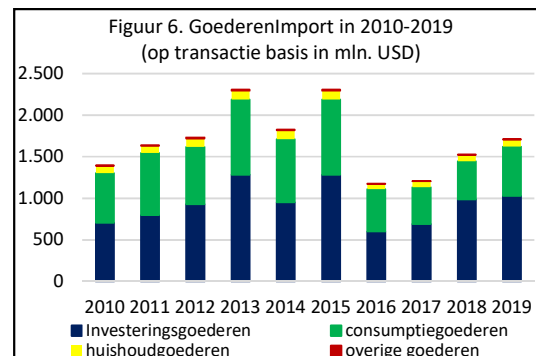
inkomen. De regering is met multilaterale organisaties in gesprek om na te gaan hoe invulling gegeven kan worden aan dit fonds. Ook de algemene banken in samenwerking met de CBvS zijn bezig na te gaan, hoe het bedrijfsleven in 2020 ondersteunt kan worden, om de crisis te overleven.

Internationale handels- en kapitaalstromen

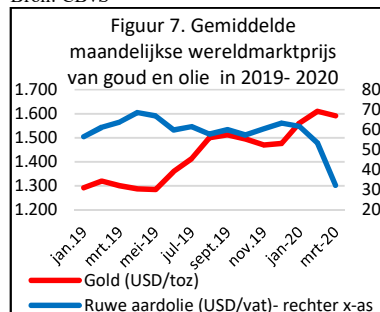
De informatie met betrekking tot de betalingsbalans over 2019 is volledig beschikbaar. In 2019 vertoont de handelsbalans (goederen en diensten) een stijging van de exporten met 3,1 procent ten opzichte van 2018 tot een waarde van ca. USD 2,4 miljard. Deze stijging is voor een groot deel het gevolg van de stijgende exportwaarde van goud met 6,2 procent tot USD 1.732,2 mln. en van andere goederen exclusief olie, garnalen en bacove met 11,4 procent tot USD 287,5 mln. in 2019 (figuur 5).⁵ De exportwaarde van olie, garnalen en bacove daalden in het afgelopen jaar sterk met respectievelijk 16,8 procent, 30,2 procent en 53,2 procent.

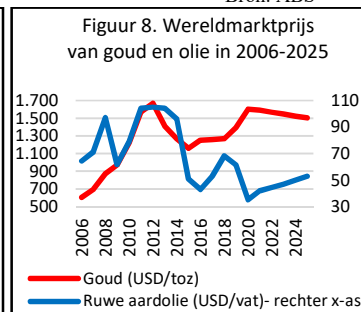
Bron: CBvS

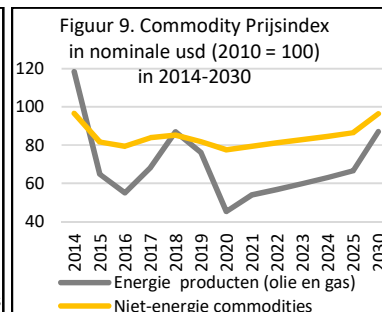
Bron: ABS

Bron: www.kitco.com, Wereldbank

Bron: Wereldbank

Bron: Wereldbank

De stijging van de goudexportwaarde ondanks een dalend exportvolume, komt door de stijging van de goudprijzen in 2019 met 9,7 procent tot gemiddeld USD 1.392,9 per toz.⁶ Door de huidige situatie in de wereld steeg de goudprijs verder tot gemiddeld USD 1.607,2 per toz in de eerste 4 maanden van het jaar en zal in 2020 gemiddeld USD 1.600 bedragen (figuur 7 en 8).⁷

Volgens de Wereldbank zal de uitbraak van Covid-19 en de wereld recessie in 2020 gepaard gaan met dalende wereldmarktprijzen van commodities (figuur 9). Zowel de prijs van olie als gewone metalen zullen sterk afnemen. De wereldmarktprijs van olie die in 2019 met 10,1 procent afnam en gemiddeld USD 61 per vat bedroeg, zal naar verwachting in 2020 verder dalen tot gemiddeld USD 35 per vat (figuur 8).⁸ De prijzen van agrarische producten kunnen in 2020 in mindere mate beïnvloedt worden en

⁵ De stijging van de exportwaarde van andere exportproducten betreffen veelal voedingswaren, steen/glas waren (m.n. granietsteen, spiegels, werken van steen, keramiek en beelden) en de uitvoer van een gebruikte patrouille boot en lege tankcontainer.

⁶ De stijging in 2019 was het gevolg van de handelsoorlog tussen de twee grootste economieën VSA en China, Brexit en onzekerheid m.b.t. de economische groei in de wereld.

⁷ De gemiddelde internationale goudprijs per 29 april bedroeg USD 1.691,6 per toz (bron: www.kitco.com).

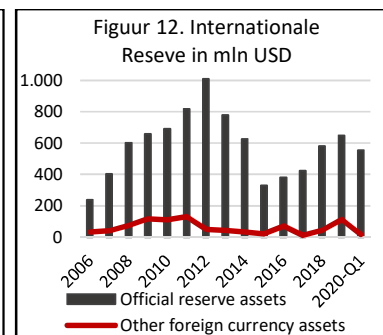
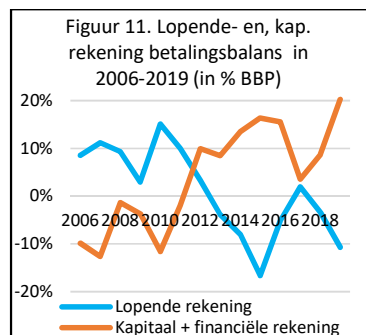
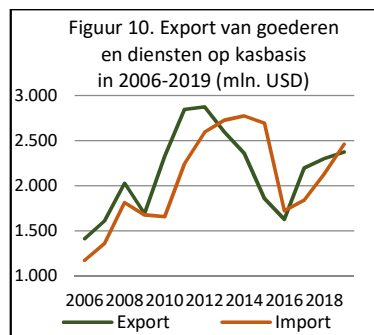
⁸ Vanwege het aanbodoverschot van olie, een afname van vraag dit jaar door de crisis situatie, een afname van opslagplaatsen voor reeds ontgonnen olie en de hoge productie kosten van schalie olie, zijn de nieuwe future olie prijzen in de VSA enorm

kunnen zelfs stijgen als er problemen ontstaan met betrekking tot de voedselveiligheid, vanwege disrupie in de voedselvoorzieningsketens in de wereld.

In 2019 zijn importen van goederen en diensten met liefs 15,3 procent gestegen tot USD 2,5 miljard. Vooral de import van consumptiegoederen steeg sterk en bedroeg ca. USD 590 mln. (figuur 6). In 2019 waren de importen wat hoger dan de exporten (figuur 10). Het saldo op de lopende rekening was negatief en bedroeg ca. -10,7 procent van het BBP (figuur 11). Naast een negatieve handelsbalans, hebben winstovermakingen van buitenlandse bedrijven en interestbetalingen op buitenlandse overheids- en particuliere schulden, bijgedragen aan de negatieve lopende rekening.

Het saldo van de kapitaal en financiële rekening van ca. 20,2 procent van het BBP, compenseerde het negatieve saldo van de lopende rekening ruimschoots. *De kapitaalimport van ca. USD 770 mln. is voor ca. USD 380 mln. toe te schrijven aan het overhevelen van de vreemde valuta kasreserve van banken naar de internationale reserve, ca. USD 260 mln. aan opbrengsten uit de internationale obligatie lening in december 2019 en de per saldo kapitaalimport uit hoofde van andere buitenlandse leningen van de overheid en ca. USD 120 mln. als gevolg van een instroom van geormerkte vreemde valuta tegoeden van de monetaire autoriteiten in het buitenland, alsook vreemde valuta tegoeden van de mijnbouw bedrijven bij buitenlandse banken.*

Naar verwachting zullen de importen in 2020 sterk afnemen, vanwege de stijgende wisselkoers en de verwachte inkrimping van de economie. Dit was ook het geval in 2016 toen de Surinaamse economie met 5,6 procent inkromp. Indien vooral de goudproductie en -exporten dit jaar gegarandeerd blijven tegen de achtergrond van de stijgende wereldmarktprijs voor goud, kan het resultaat op de lopende rekening van de betalingsbalans in het huidige jaar, mogelijk verbeteren.

De internationale reserve positie per eind maart 2020 bedroeg USD 554,5 mln., een afname van USD 92,9 mln. ten opzichte van ultimo 2019 (figuur 12). De afname is het gevolg van betalingen die in het eerste kwartaal gedaan zijn in het bijzonder t.b.v. olie importen en overheidsschuldenlastbetalingen. De internationale reserve positie is inclusief ca. USD 330 mln. de “geringfenced” kasreserve van de algemene banken en andere vastgelegde componenten.

In de zaak van het onrechtmatig gebruik van de middelen uit de vreemde valuta kasreserve en termijn deposito's van de banken door de CBvS, is de resterende kasreserve ter waarde van USD 330 mln. reeds “geringfenced”. Begin mei hebben de banken Finabank, Volkskredietbank, Surinaamse Postspaarbank, Godo Bank en Trustbank Amanah individuele overeenkomsten getekend met de CBvS over de terugbetaling van hun deel⁹. Ook de DSB N.V. die in april een kortgeding tegen de moederbank aanhangig had gemaakt, heeft deze ingetrokken en is gekomen tot een schikking met de CBvS. De

gedaald en zelfs negatief geworden in de tweede week van april 2020. Futures zijn overeenkomsten waarin vaststaat tegen welke prijs op een specifieke datum in de toekomst, een grondstof gekocht of verkocht kan worden. Futures worden aangegaan om het risico van fluctuerende prijzen te verminderen.

⁹ Als garantie voor de terugbetaling van de middelen zijn toekomstige overheidsinkomsten uit de lokale goudbedrijven en van Rosebel Gold Mines de royalties en 2 procent goud afdracht aan Grassalco geormerkt voor deze betalingen.

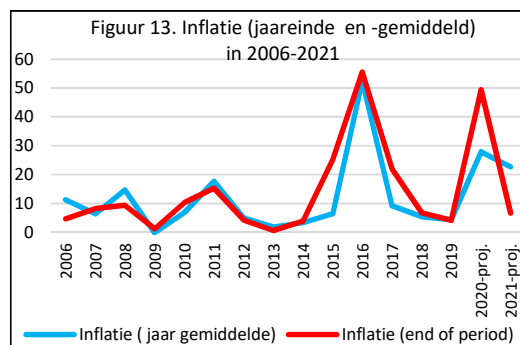
Surichange Bank en Republic Bank zullen ook een schikking aangaan met de moederbank, terwijl de Hakrinbank een schuld bij de CBvS vereffend heeft met haar deel van de gebruikte kasreserve middelen.

Monetaire ontwikkelingen en de financiële sector

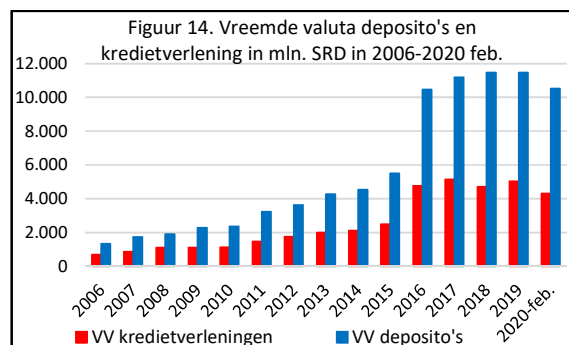
Vanwege de Covid-19 situatie zijn het luchtruim en ook de grenzen al bijkans 1,5 maanden volledig gesloten. Hierdoor komen er geen toeristen het land binnen, waardoor de aanvoer van vreemde valuta nog precairder is geworden. Op 23 maart 2020 is de Wet Controle Valutaverkeer en transactiekantoren afgekondigd. Deze wet heeft veel stof doen opwaaien in de samenleving en heeft de vreemde valuta crisis eerder versterkt dan opgelost. Belangrijke aspecten van de wet zijn onder andere:

- vreemde valuta transacties tegen een andere wisselkoers dan die gepubliceerd door de CBvS, is verboden (art.2)
- contante transacties in vreemde valuta en overeenkomsten met contante betalingen/ontvangsten in vreemde valuta zijn verboden (art. 3)
- wisselkantoren mogen vreemde valuta slechts opkopen en niet verkopen; verkoop moet aan de CBvS geschieden (art. 4)
- repatriëring van 50 procent exportopbrengsten uit de goudsector en 60 procent uit de andere sectoren is verplicht bij de CBvS (art. 5)
- banken mogen geen kosten in rekening brengen bij vreemde valuta transacties en mogen slechts voor speciale doeleinden deviezen aan het publiek verkopen, terwijl importeurs slechts bij de banken hun vreemde valuta kunnen betrekken (art.2,5)
- het ministerie van HI komt met een lijst van essentiële importen voor een tijdelijke matiging/stopzetting van importen (art. 5)
- er komt een Toezichtorgaan Valuta Transacties en Valutakantoren waarin zitting hebben de CBvS, afgevaardigden van diverse ministeries, de deviezencommissie en andere overheidsorganen (art. 6,7).
- De Ministers van Handel, Industrie en Toerisme en van Justitie en Politie hebben het recht om functionarissen in het Toezicht Orgaan aan te wijzen tot bevoegdheid van toezicht en opsporing (art.8).

Alhoewel de officieel gepubliceerde CBvS verkoopwisselkoersen voor de USD en Euro per ultimo april SRD 7,52 en SRD 8,16 bedroegen, vinden er geen transacties plaats tegen deze koersen. Thans verkopen banken USD en Euro op basis van beschikbaarheid aan het bedrijfsleven tegen een koers van maximaal respectievelijk SRD 10,00 en SRD 10,50. Cambio's kopen deviezen op en verkopen die aan de CBvS tegen dezelfde koers die de algemene banken hanteren. Vanwege de schaarste aan vreemde valuta en de regelgeving voortvloeiende uit de Wet, waaronder de opgelegde beperkingen aan cambio's, is er een zwarte markt ontstaan waarbij de verkoopkoersen van de USD en Euro rond de SRD 15 liggen.

Bron: ABS, IMF proj.

Bron: CBvS

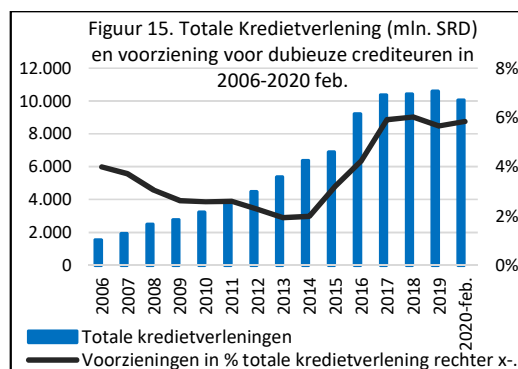
De VSB heeft in samenwerking met andere bedrijfsleven organisaties zoals de ASFA, Surinaamse Bankiersvereniging, de Surinaamse Assurantie maatschappijen e.a., gesprekken gevoerd met de DNA in de afgelopen 1,5 maand om de wet aan te passen, hetgeen niet tot resultaten heeft geleid. Naast de VSB

die samen met enkele partners, een rechtszaak tegen de Staat Suriname aanhangig heeft gemaakt tegen deze wet, hebben ook 6 assembleeleden van de oppositie dat gedaan. Op 5 mei heeft de rechter een uitspraak gedaan in de zaak van de politieke partijen en heeft bepaald dat de wet opgeschort dient te worden.

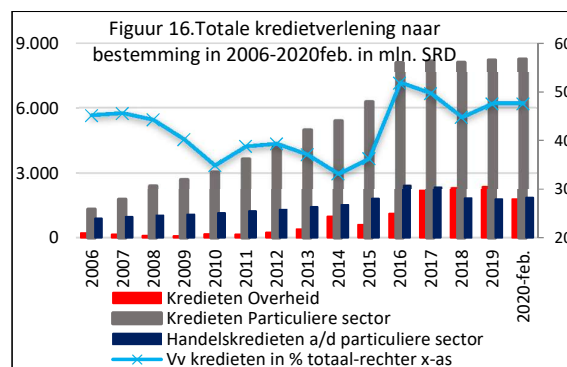
De schaarste aan vreemde valuta en oplopende wisselkoersen zullen de inflatie dit jaar sterk beïnvloeden. Het IMF heeft in de laatste WEO van april 2020, de gemiddelde inflatie voor Suriname in 2020-2021 geprojecteerd op respectievelijk 27,9 en 22,7 procent, terwijl het jaareinde inflatie voor dit jaar op ca. 50 procent is gesteld (figuur 13).

In de eerste twee maanden van 2020 is er sprake van een afname van ca. SRD 940 mln. (ca. USD 125 mln.) aan vreemde valuta deposito's bij de banken (figuur 14). *Dit is een indicatie van kapitaalvlucht, vanwege de valutacrisis en een gebrek aan vertrouwen in het huidig overheidsbeleid.*

Vanwege de schaarse beschikbaarheid aan vreemde valuta en stijgende wisselkoersen, maar ook door de geprojecteerde inkrimping van de economie dit jaar, zullen het aantal “non-performing loans” in de bancaire sector toenemen. De rentabiliteit en daarmee ook de solvabiliteit- en liquiditeitsindicatoren van de bancaire sector, die in 2019 wat verbeterd waren, zullen in 2020 wederom verslechteren. De voorziening voor dubieuze debiteuren per ultimo februari 2020 maakt ca. 6 procent uit van de totale kredietverlening, terwijl de stand van verstrekte kredieten in de eerste twee maanden van het jaar met ca. 5,1 procent is afgenomen ten opzichte van ultimo 2019 (figuur 15,16).

Bron: CBvS met bewerking VSB

Bron: CBvS met bewerking VSB

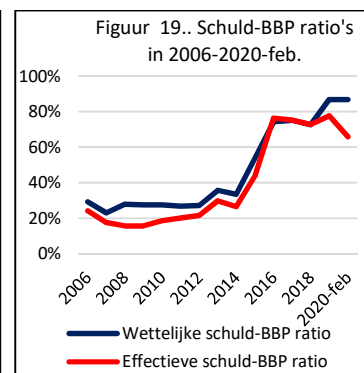
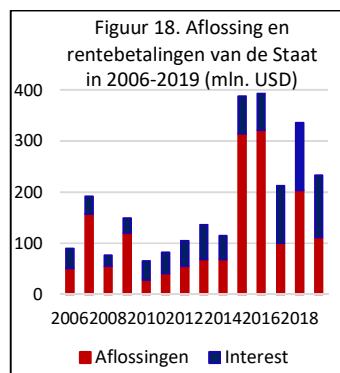
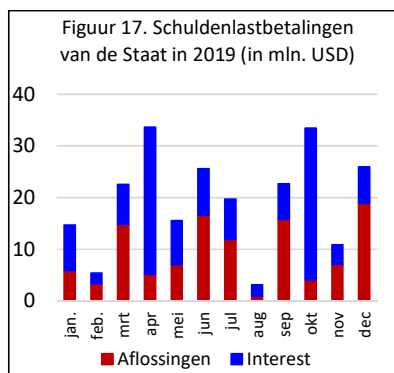
Overheidsfinanciën en Staatsschuld

De statistieken met betrekking tot realisatiecijfers van overheidsfinanciën over 2019 zijn beschikbaar tot en met oktober 2019. Tot en met oktober bedroegen de totale ontvangsten van de overheid SRD 5,5 miljard (ca. USD 729 mln.), terwijl de totale uitgaven SRD 8,0 miljard (ca. USD 1,1 miljard) bedroegen. Het financieringstekort inclusief statistische verschillen tot en met oktober 2019 wordt geschat op ca. 8,8 procent van het BBP, terwijl het commiteringstekort tot dat moment ca. 6,6 procent van het BBP bedroeg.

Het is duidelijk dat de overheid naarstig opzoek is geweest naar financiële middelen om aan haar verplichtingen te voldoen in de eerste vier maanden van 2020. Op de weekbalans van 24 april 2020 van CBvS, is aangegeven dat er op dat moment sprake was van ca. SRD 564,5 mln. aan overtrekkingen op één van de rekeningen van de Staat. Iets dat in de afgelopen 3 jaar niet gebeurd is.

Nieuwe leenovereenkomsten die de staat dit jaar is aangegaan, zijn met de Hakrinbank voor Euro 11 mln.¹⁰ en USD 6,9 mln. en met verschillende multilaterale organisatie voor USD 78 mln. ten behoeve van bestedingen in diverse sectoren.

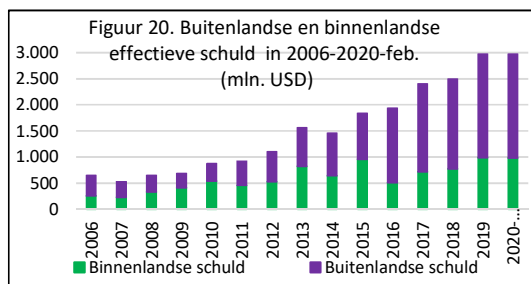
¹⁰ Deze overeenkomst is op 30 december 2019 getekend.

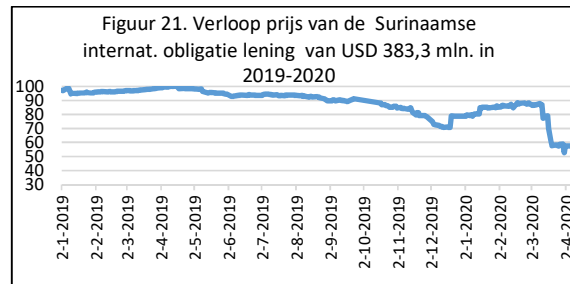
Bron: Bureau voor de Staatsschuld met bewerkingen van VSB

In 2019 bedroegen de totale schuldenlastbetalingen ca. USD 233,1 mln. en was lager dan de USD 336 mln. in 2018 (figuur 17, 18). Van de schuldenlastbetalingen in 2019 was ca. 52 procent bestemd voor rentebetalen. De totale effectieve en wettelijke staatsschuld per ultimo februari 2020 bedroeg USD 3,0 miljard, wat neerkomt op ca. SRD 22,4 miljard (figuur 20). De effectieve schuld-BBP ratio op dat moment wordt geschat 65,8 procent, een afname ten opzichte van de 77,6 procent per ultimo 2019, vanwege een hogere geschatte nominale BBP voor 2020 (figuur 19).

Echter is ca. 80 procent van de effectieve staatsschuld gedenomineerd in vreemde valuta. De officiële wisselkoersen voor de USD en de Euro die de CBvS publiceert op haar website, geven niet de werkelijke waarde weer van de SRD ten opzichte van deze valuta's. Bij een devaluatie van de wisselkoers zal de effectieve staatsschuld in SRD en de schuld-BBP ratio toenemen.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld met bewerkingen van VSB

Bron: Luxemborg Stock Exchange

Tabel 1. Credit rating voor Suriname van diverse international Bureau's in 2015-2020

Meeste recente rating i/h jaar	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Fitch RatingsBureau						
Foreign Currency long/ short term	BB-/ Stable/B	B+/Neg./B	B-/Neg./B	B-/Stable /B	B-/Neg. /B	CCC/C
Local Currency long/ short term	BB-/ Stable/B	B+/Neg./B	B-/Neg./B	B-/Stable /B	B-/Neg. /B	B-/Neg./B
Senior Unsecured Foreign Currency Bond	BB-/ Stable/B	B+/Neg./B	B-/Neg./B	B-/Stable /B	B-/Neg. /B	CCC/C
Standards & Poor's						
Foreign Currency long/ short term	BB-/ Stable/B	B+/Neg./B	B+/Neg./B	B/Stable/B	B/Stable/B	CCC+/Neg.
Local Currency long/ short term	BB-/ Stable/B	B+/Neg./B	B+/Neg./B	B/Stable/B	B/Stable/B	CCC+/Neg.
Moody's Ratings						
Foreign Currency long/ short term	Ba3/Stable	B1/Stable	B1 /UR*	B2/Negative	B2/Stable	B3/neg.
Local Currency long/ short term	Ba3/Stable	B1/Stable	B1/UR*	B2/Negative	B2/Stable	B3/neg.

Bron: Bureau voor de Staatsschuld, <https://tradingeconomics.com/suriname/rating> * Under Review

De kredietwaardigheid van ons land is aan het verslechteren. Na Fitch hebben ook Moody's Ratings en Standard & Poor's de beoordeling van de kredietwaardigheid van het land in 2020 naar beneden aangepast tot een status van "non-investment grade, high/substantial credit risk junk" (tabel 1). De verslechterde kredietwaardigheid heeft verder geleid tot een snel dalende prijs van de

overheidsobligatielening van USD 550 mln. op de internationale kapitaalmarkt (figuur 21¹¹) en de uitgifte van waardepapier van USD 125 mln.¹² in december 2019.

Vanwege de verslechterende staatsfinanciën, stijgende schuldpositie, druk op de wisselkoers en verslechterende economische situatie door de covid-19 pandemie, is de kans groot dat de overheid in de komende maanden niet instaat zal zijn haar schulden (op tijd) af te lossen. Toegang tot buitenlandse financieringsmiddelen wordt steeds moeilijker en duurder. Deze enorme “downgrade” van de kredietwaardigheid van het land, zal ook zijn effect hebben op buitenlandse leverancierskredieten van de private sector in de vorm van verhoogde vracht verzekeringskosten. Indien de overheid niet in staat is haar schulden aan het lokaal bankwezen¹³ en aan andere binnenlandse crediteuren af te lossen, zal dit eveneens leiden tot een stijging van de “non-performing loans” binnen het bankwezen. Het gevolg hiervan is een toename van de kwetsbaarheden binnen de zeer fragiele financiële sector en totale economie.

¹¹ Het verloop van het deel van USD 166,6 mln. van de internationale obligatielening vertoont hetzelfde beeld als van het deel van USD 383,3 mln.

¹² Omdat de overheid 90 dagen na de uitgifte van deze notes op de internationale kapitaalmarkt niet instaat is gebleken aan de crediteuren een overzicht te presenteren van haar terugbetaalcapaciteit, is de rente op deze schuld met 3% verhoogd, naar 12,875%. Dit legt een extra belasting op de overheidsbegroting van USD 3,75 mln. op jaarbasis voor de komende drie jaar.

¹³ De schuld aan het bankwezen bedroeg per ultimo februari 2020 ca. USD 458 mln.

Geselecteerde macro-economische statistieken

Jaarstatistieken 2014-2021									
Reële economie	2014	2015	2016	2017	2018	2019 schat./real.	2020 proj.	2021 proj.	Bron
Economische groei (%)	0,3	-3,4	-5,6	1,8	2,6				ABS
BBP nominaal marktpr. (mln. SRD)*	17.294	16.357	19.489	24.047	25.806				ABS
Economische groei (%)	0,3	-3,4	-5,6	1,8	2,6	2,3	-4,9	4,9	ABS/IMF proj.
BBP nominaal marktpr. (mln. SRD)*	17.294	16.357	19.720	22.978	25.806	28.800	34.000	37.000	ABS/IMF /VSB proj.
BBP per capita in USD**	9.239,0	8.309,5	5.390,1	5.459,4	5.811,5	6.490,1	5.745,9	5.982,3	ABS/IMF /VSB proj.
Inflatie – gemiddelde (%)	3,4	6,9	55,5	22,0	6,8	4,4	27,9	22,7	ABS
Inflatie – e.o.p. (%)	3,9	25,1	52,4	9,2	5,4	4,2	49,4	6,7	ABS/IMF
Werkloosheidspercentage (%)	0,3	7,0	10,0	7,0	9,0	8,6	9,5	8,6	IMF
<u>Betalingsbalans (kasbasis)</u>									
Totale export- G+D (mln. USD)	<u>2.356,0</u>	<u>1.856,5</u>	<u>1.625,2</u>	<u>2.195,1</u>	<u>2.301,2</u>	<u>2.373,4</u>			CBvS
• Goud	1.169,8	916,2	1036,8	1608,8	1631,6	1732,2			CBvS
• Alumina	351,1	232,7	7,1	0,0	0,0	0,0			CBvS
• Olie	328,4	156,4	150,3	178,7	206,8	172,1			CBvS
• Rijst en bananen	87,7	69,8	61,1	51,0	52,6	45,6			CBvS
• Hout en houtproducten	29,8	32,3	40	59,9	70	71,8			CBvS
• Vis en garnalen	37,1	37,8	33,0	39,0	43,2	38,1			CBvS
• Overige goederen	141,4	207,3	110,4	97,1	124,9	150,6			CBvS
• Diensten	210,7	204,2	186,5	160,6	172,1	163,0			
Totale import- G+D (mln. USD)	<u>2.773,1</u>	<u>2.695,0</u>	<u>1.721,1</u>	<u>1.839,9</u>	<u>2.134,4</u>	<u>2.460,7</u>			CBvS
• Diensten	760,8	666,8	469,1	477,3	552,4	657,4			CBvS
Saldo Lopende rek. (mln. USD)	-416,4	-786,4	-160,5	60,9	-118,0	-410,6			CBvS
Saldo Kap. + Fin. rek. (mln. USD)***	696,5	771,0	501,9	112,6	297,8	772,1			CBvS
W.v. saldo inkomende FDI (mln.USD)	164,1	266,7	300,0	98,2	119,2	7,2			CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP)	-8,1	-16,7	-5,2	1,9	-3,4	-10,7			CBvS/bewer. VSB
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)***	13,6	16,3	15,5	3,5	8,7	20,2			CBvS/bewer. VSB
Saldo Statistische verschil. (% BBP)	-8,3	-5,3	-8,4	-4,8	-0,9	-8,3			CBvS/bewer. VSB
Totale goederen import - transactie basis (mln. USD)	<u>1.826,7</u>	<u>2.309,5</u>	<u>1.174,9</u>	<u>1.209,5</u>	<u>1.526,9</u>	<u>1.711,4</u>			ABS
• Investeringsgoederen	952,1	1.283,7	601,1	692,0	987,2	1.030,6			ABS
• Consumptie goederen	761,3	904,7	509,1	441,2	459,4	589,0			ABS
• Huishoudgoederen	105,5	106,2	61,0	73,3	75,9	89,6			ABS
• Overige goederen	7,9	14,9	3,7	3,0	4,4	2,2			ABS
Internationally Reserve (mln. USD)	625,1	330,2	381,4	424,4	580,7	647,5			CBvS
<u>Wereldmarktprijzen in USD</u>									
Goud USD/troz	1.266,4	1.160,1	1.250,7	1.257,5	1.268,8	1.392,6	1.600	1.590	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie USD/vat	96,2	50,8	42,8	52,8	68,3	61,4	35,0	42,0	Wereldbank proj.
Ruwe aardolie USD/vat	96,2	50,8	42,8	52,8	68,3	61,4	35,6	37,9	IMF proj.
<u>Monetair en Financiële sector</u>									
Liquideitsquote (M2 in % BBP)	55,0	65,0	83,1	73,2	74,4	70,4			CBvS/bewer. VSB
Stand kredietverlening a/d overheid (mln. SRD)	978,0	608,8	1.116,1	2.191,6	2.312,4	2.259,2			CBvS/bewer. VSB
Stand kredietverlening a/d Private sector (mln. SRD)	5.394,6	6.275,5	8.096,3	8.163,9	8.107,6	8.329,1			CBvS/bewer. VSB

	2014	2015	2016	2017	2018	2019 schat./real.	2020 proj.	2021 proj.	Bron
Verkoopkoers SRD/USD (e.o.p.)	3,4	4,0	7,5	7,5	7,5	7,5			CBvS
Verkoopkoers SRD/USD gemiddeld	3,4	3,5	6,3	7,6	7,5	7,5			CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro (e.o.p.)	4,1	4,4	7,8	8,9	8,6	8,4			CBvS
Verkoopkoers SRD/Euro gemiddeld	4,5	3,8	7,0	8,5	8,9	8,4			CBvS
Gemid. SRD debet (leen) rentevoet	12,5	13,4	14,1	14,3	14,4	15,2			CBvS
Interbancaire SRD rentevoet	5,8	8,1	10,9	17,4	10,1	10,6			CBvS
Gemid. USD debet (leen) rentevoet	9,5	9,8	9,5	9,1	8,3	8,6			CBvS
Gemid. Euro debet(leen) rentevoet	9,6	9,2	9,0	8,8	8,5	8,3			CBvS
Overheidsfinanciën en Staatsschuld (kasbasis)									
Financieringstekort incl. statistische verschillen (% BBP)	-5,9	-9,8	-11,3	-9,3	-11,5				MvF/bewer. VSB
Committeringstekort incl. statistische verschillen (%BBP)	n.b.	-9,8	-10,7	-8,8	-7,9				MvF/bewer. VSB
Primaire niet minerale balans in % niet-minerale BBP	-12,1	-11,7	-14,6	-17,9	-21,2				MvF/bewer. VSB
Fiscal impulse (%)	-3,1	-0,3	2,9	3,2	3,4				MvF/bewer. VSB
Wettelijke staatsschuld (mln. USD)	1.731,0	2.173,2	1.932,7	2.399,8	2.491,3	2.975,4			MvF/bewer. VSB
Effectieve Staatsschuld (mln. USD)	<u>1.372,4</u>	<u>1.773,5</u>	<u>1.986,8</u>	<u>2.404,9</u>	<u>2.495,3</u>	<u>2.973,2</u>			BSS/bewer. VSB
Buitenlandse Schuld (mln. USD)	810,0	876,1	1.425,4	1.682,7	1.715,6	1.987,1			BSS/bewer. VSB
Binnenlandse Schuld (mln. USD)	562,4	897,4	561,4	722,2	779,7	986,1			BSS/bewer. VSB
Binnenland schuld aan Algemene banken (mln. USD)***	280,1	145,3	121,4	285,8	348,1	457,6			BSS/bewer. VSB
Effect. Staatsschuld-BBP ratio (%)	26,6	43,8	76,3	75,2	72,7	77,6			BSS/bewer. VSB
Wettelijke staatsschuld-BBP ratio (%)	33,5	53,7	74,2	75,1	72,6	86,7			BSS/bewer. VSB
Trekking op buitenlandse Leningen (mln. USD)	110,9	113,8	758,8	291,8	186,5	357,9			BSS
Tot. schuldenlast betal. (mln. USD)	114,9	387,7	393,1	212,7	336,0	233,1			BSS/bewer. VSB

Kwartaalstatistieken 2018-2020

Betalingsbalans (kasbasis)	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	Bron
Totale export- G+D (mln. USD)	<u>563,2</u>	<u>550,3</u>	<u>544,6</u>	<u>643,2</u>	<u>603,9</u>	<u>555,5</u>	<u>595,9</u>	<u>618,3</u>	CBvS
• Goud	410,5	373,3	365,7	482,1	434,1	393,6	439,4	465,1	CBvS
• Olie	45,4	53,6	58,5	49,3	51,7	48,3	39,6	32,6	CBvS
• Rijst en bananen	13,0	15,7	15,8	8,2	9,5	10,9	12,9	12,3	CBvS
• Hout en houtproducten	19,2	19,2	19,1	16,4	15,3	17,1	19,6	17,3	CBvS
• Vis en garnalen	9,0	9,0	10,9	10,7	12,6	9,8	9,1	9,5	CBvS
• Overige goederen	23,2	37,1	32,5	32,1	40,9	36,4	34,8	38,5	CBvS
• Diensten	42,9	40,6	45,0	43,6	40,8	37,6	42,4	42,3	CBvS
Totale import- G+D (mln. USD)	<u>476,3</u>	<u>516,3</u>	<u>503,6</u>	<u>554,9</u>	<u>510,6</u>	<u>649,5</u>	<u>607,1</u>	<u>589,0</u>	CBvS
• Diensten	129,9	120,7	125,2	176,6	120,3	186,7	177,8	172,6	CBvS
Saldo lopende rek. (mln. USD)	3,0	-7,3	-35,1	-78,6	-10,7	-196,0	-102,2	-101,6	CBvS
Saldo Kap. Fin. rek. (mln. USD)****	14,9	196,5	26,2	60,1	195,1	168,6	190,7	217,9	CBvS
W.v. saldo inkomende FDI (mln.USD)	67,0	46,5	-20,5	26,1	59,5	-23,3	13,4	-42,5	CBvS
Saldo lopende rek. (% BBP) **	0,1	-0,2	-1,0	-2,3	-0,3	-5,1	-2,7	-2,7	CBvS/bewer. VSB
Saldo Kap. + Fin. rek. (% BBP)**	0,4	5,7	0,8	1,7	5,1	4,4	5,0	5,7	CBvS/bewer. VSB
Saldo Statistische verschil. (% BBP) **	-0,02	-2,9	0,5	1,5	-5,0	1,9	-0,2	-4,9	CBvS/bewer. VSB

	2018 Q1	2018 Q2	2018 Q3	2018 Q4	2019 Q1	2019 Q2	2019 Q3	2019 Q4	Bron
Totale goederen Import transactie basis (mln. USD)	<u>315,1</u>	<u>460,3</u>	<u>397,5</u>	<u>354,0</u>	<u>367,8</u>	<u>416,3</u>	<u>446,8</u>	<u>480,8</u>	ABS
• Investeringsgoederen	204,1	311,1	254,6	217,4	229,1	250,1	258,9	291,7	ABS
• Consumptie goederen	96,6	129,0	121,7	112,1	114,0	147,7	163,4	163,9	ABS
• Huishoudgoederen	13,5	17,8	20,5	24,0	23,3	18,0	23,9	24,4	ABS
• Overige goederen	0,9	2,4	0,6	0,5	0,7	0,5	0,6	0,4	ABS
Overheidsfinanciën (kasbasis)**									
Financieringstekort inclusief statistische verschillen (% BBP)					-2,7	-2,8	-3,0		MvF/bewer. VSB
Committeringstekort inclusief statistische verschillen (%BBP)					-1,6	-2,0	-2,4		MvF/bewer. VSB

Maandstatistieken 2019 juli – 2020 juni

	Juli 2019	Aug. 2019	Sept. 2019	Okt.- 2019	Nov. 2019	Dec. 2019	Jan. 2020	Febr. 2020	Mrt. 2020	Apr. 2020	Mei 2020	Juni 2020	Bron
--	--------------	--------------	---------------	---------------	--------------	--------------	--------------	---------------	--------------	--------------	-------------	--------------	------

Inflatie (%)

Inflatie – maand tov. maand daarvoor (%)	0,2	0,4	0,5	0,6	0,3	0,1	0,7	2,5					ABS
Inflatie – maand tov. maand vorige jaar (%)	4,3	4,0	4,0	4,3	4,3	4,2	4,2	7,0					ABS

Internationale Reserve Positie (mln. USD)

Internationale Reserve	713,1	683,7	699,8	674,3	648,6	647,4	596,1	565,3	554,4				CBvS
------------------------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	--	--	--	------

Wereldmarktprijzen in USD

Goud USD/troz	1.413	1.499	1.511	1.495	1.469	1.476	1.561	1.609	1.591				www.kitco.com
Ruwe aardolie USD/vat	59,8	61,5	57,7	60,0	57,3	60,4	63,4	61,6	53,4				Wereld-bank

Liquiditeitsquote (M2 in % BBP)** en de stand v/d totale kredietverlening (mln. SRD)

Liquiditeitsquote	68,0	68,3	68,4	67,8	68,4	70,4	59,1	59,6					CBvS/bewer. VSB
Stand kredietverlening a/d overheid	3.127	3.131	3.136	2.686	2.260	2.259	2.259	2.364					CBvS/bewer. VSB
Stand kredietverlening a/d private sector	8.278	8.111	8.106	8.140	8.048	8.329	8.329	7.602					CBvS/bewer. VSB

CBvS Wisselkoersen

SRD/USD (e.o.p.)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5			CBvS
SRD/USD gemiddeld	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5			CBvS
SRD/Euro (e.o.p.)	8,4	8,2	8,2	8,4	8,3	8,4	8,3	8,2	8,3	8,2			CBvS
SRD/Euro gemiddeld	8,4	8,4	8,3	8,3	8,3	8,4	8,4	8,2	8,3	8,3			CBvS

Gemiddelde debet (leen) rentevoeten (%)

SRD kredieten	15,0	15,1	15,2	15,1	15,1	15,2	15,1	15,7					CBvS
Interbancaire SRD rente	10,5	9,3	12,6	13,3	13,2	11,7	11,5	11,8					CBvS
USD kredieten	8,1	8,6	8,5	8,6	8,5	8,6	8,6	8,6					CBvS
Euro kredieten	7,9	7,9	7,8	7,7	8,4	8,3	8,3	8,5					CBvS

Overheidsfinanciën (mln. SRD) en Staatsschuld (mln. USD)

Totale inkomsten	906,4	537,7	442,9	666,6									MvF
Totale uitgaven	838,4	854,5	657,0	1.033,9									MvF
Tot. uitgaven kasbasis	899,0	888,7	731,0	1.035,2									MvF
Effectieve Staatsschuld	<u>2.707</u>	<u>2.727</u>	<u>2.739</u>	<u>2.783</u>	<u>2.771</u>	<u>2.973</u>	<u>2.974</u>	<u>2.974</u>					BSS/bewer. VSB
Buitenlandse Schuld	1.758	1.763	1.772	1.795	1.801	1.987	1.988	1.989					BSS
Binnenlandse Schuld	949	965	967	991	970	986	986	985					BSS

	Juli 2019	Aug. 2019	Sept. 2019	Okt.- 2019	Nov. 2019	Dec. 2019	Jan. 2020	Febr. 2020	Mrt. 2020	Apr. 2020	Mei 2020	Juni 2020	Bron
Binnenlandse. schuld aan Algemene banken ***	437	444	447	467	446	458	458	458					BSS/be- wer. VSB
Effectieve Staatsschuld - BBP ratio (%) **	70,7	71,2	71,5	72,7	72,4	77,6	65,8	65,8					BSS/be- wer. VSB
Wettelijke staats- schuld-BBP ratio (%)**	79,1	79,6	79,9	80,5	80,9	86,7	86,8	86,8					BSS/be- wer. VSB
Trekking op buiten- landse leningen	4,0	13,3	22,0	20,7	13,5	200,0	4,1	1,9					BSS
Tot. schuldenlastbetal.	19,7	3,1	22,7	33,4	10,8	25,9	5,3	1,6					BSS/be- wer. VSB

e.o.p. = end of period FDI = Foreign Direct Investment; een negatief FDI saldo geeft aan een vordering van de dochterondernemingen (multinationals) op de moederonderneming.

ABS- Algemeen Bureau voor de Statistiek, IMF- Internationale Monetaire Fonds, CBvS- Centrale Bank van Suriname, MvF-Ministerie van Financiën, BSS- Bureau voor de Staatsschuld

* De IMF BBP groei schattingen en projecties over de periode 2019-2021, hebben als uitgangspunt het BBP cijfer van 2018 dat door het ABS het vorig jaar september was uitgegeven. De nominaal BBP over 2019 is gebaseerd op het IMF cijfer uit het IMF 2019 Article 4 Mission Report voor Suriname. Aan de hand van het geprojecteerd inflatiecijfer (e.o.p) van het IMF en de reële groeiverwachting zijn de nominale BBP cijfers in SRD voor 2020 en 2021 geprojecteerd.

** Berekende BBP ratio's (indicatoren uitgedrukt in BBP) in 2019 en 2020 zijn gebaseerd op de nominale BBP schattingen van het IMF en VSB.

*** Binnenlandse schuld aan de Algemene Banken betreffen schatkistpapier en verstrekte kredieten.

**** Dit is het saldo van vermogensoverdrachten van de financiële rekening van de betalingsbalans.

Uitleg bepaalde begrippen:

1. Overheidsfinancieringstekort is het saldo van overheidsinkomsten minus uitgaven. Als het saldo een tekort is, dan zal dit tekort met het aangaan van schulden gefinancierd moeten worden en daarmee ook de staatsschuld doen stijgen.
2. Overheidscommitteringstekort is het financieringstekort minus de betaalde achterstallige betalingen van de overheid, die betrekking hebben op voorgaande begrotingsjaren.
3. Primair overheidssaldo is het financieringssaldo exclusief de interestbetalingen op overheids-schulden. Het primair saldo geeft aan in welke mate het beleid bijdraagt aan het aantrekken van nieuwe schulden, zonder rekening te houden met betalingen op oude schulden.
4. Om de fiscale impuls voor procycliciteit aan te geven, wordt er van het primair tekort de inkomsten uit de mineralen-sector afgetrokken en het geheel wordt uitgedrukt in procenten van het BBP, exclusief de mineralensector.
5. Het verschil tussen de effectieve en wettelijke staatsschuld is de wisselkoers die gebruikt wordt om vreemde valuta schulden om te zetten in SRD. Bij de compilatie van de wettelijke schuld moeten vreemde valuta schulden tegen de jaareinde wisselkoers van het laatst gepubliceerde BBP door het ABS, in SRD worden omgezet. Bij de effectieve schuld berekening, die gebaseerd is op de internationale schulddefinitie, wordt de wisselkoers gehanteerd van het moment, waarop de schuld betrekking heeft.

Adres: Prins Hendrikstraat # 18
Telefoon: (597) 475286/87
Fax: (597) 472287
Email: vsbstia@sr.net
Website: www.vsbstia.org

Missie

Toegewijd werken aan een competitief ondernemerschap dat hoogwaardige goederen en diensten produceert op een maatschappelijk en milieu verantwoorde wijze.

Visie

De VSB is de toonaangevende vertegenwoordiger en belangenbehartiger van het Surinaams bedrijfsleven en streeft als werkgeversorganisatie naar een leidende rol in de regio.